

การดำเนินคดีจริยธรรมกรณีผู้ร้องเรียนตาย: รายงานผู้ตาย ๑ ราย

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ พ.บ., วว. (นิติเวชศาสตร์)

ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

คดีจริยธรรม

คดีจริยธรรมอันเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์นั้นเป็นไปตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕^๑ โดยมีผู้ร้องเรียนเพื่อให้เกิดเป็นเรื่องราวร้องเรียนและนำคำร้องเรียนมาสู่คณะกรรมการแพทยสภา เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๓๒

“บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเพราะการประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้ใด มีสิทธิกล่าวหาผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้นโดยทำเรื่องยื่นต่อแพทยสภา

บุคคลอื่นมีสิทธิกล่าวโทษผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม โดยทำเรื่องยื่นต่อแพทยสภา

คณะกรรมการมีสิทธิกล่าวโทษผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้มีพฤติการณ์ที่สมควรให้มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม

สิทธิการกล่าวหา และสิทธิการกล่าวโทษ สิ้นสุดลงเมื่อพ้นหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รับทราบความเสียหาย หรือผู้กล่าวโทษรู้เรื่องการประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมดังกล่าว และรู้ตัวผู้ประพฤติผิด ทั้งนี้ไม่เกินสามปีนับแต่วันที่มีการประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

เวชกรรม

การถอนเรื่องการกล่าวหาหรือการกล่าวโทษที่ได้ยื่นไว้แล้วนั้นไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้”

คำร้องเรียน ตามข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคดีด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๔๔^๒ หมายถึงข้อความที่ผู้ร้องเรียนทำขึ้นเพื่อร้องเรียนการประพฤติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้หนึ่งผู้ใดต่อแพทยสภา

ผู้ร้องเรียน หมายถึง ผู้กล่าวหาหรือผู้กล่าวโทษ

นั่นหมายถึงเมื่อมีคำร้องเรียนไม่ว่าจะโดยผู้ร้องเรียนที่เป็นผู้กล่าวหาหรือผู้กล่าวโทษก็ตาม ย่อมจะเกิดมี “คู่กรณี” เกิดขึ้นแล้ว และคดีจริยธรรมยังมีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับการร้องเรียนตามกฎหมายอีก คือ แม้ว่าผู้ร้องเรียนจะได้ถอนคำร้องเรียนหรือเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วก็ไม่ทำให้คดีจริยธรรมดังกล่าวสิ้นสุดได้ หมายความว่ายังคงต้องพิจารณาคดีดังกล่าวต่อไป

ปัญหากรณีถึงแก่ความตาย

ผู้ร้องเรียนถึงแก่ความตาย

เมื่อมีเรื่องเรียนมายังแพทยสภาแล้วต่อมาผู้ร้องเรียนถึงแก่ความตาย จะมีผลต่อคดีจริยธรรมบ้าง ในเรื่องนี้สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. การที่ผู้ป่วยทำคำร้องเรียนด้วยตนเอง เป็นกรณี “กล่าวหา” ต่อมาผู้ป่วยถึงแก่ความตาย

ข. ผู้หนึ่งผู้ใดทำคำร้องเรียน เป็นกรณี “กล่าวโทษ” และต่อมาผู้ทำคำร้องเรียนถึงแก่ความตาย

ทั้งข้อ ก. และ ข. ย่อมจะเห็นได้ว่า ความเสียหายจาก “มูลกรณี” ยังคงมีอยู่ เรื่องร้องเรียนยังคงมีอยู่ด้วย เมื่อคดีจริยธรรมยังคงมีอยู่ จึงจำต้องดำเนินการในคดีจริยธรรมต่อไป **แม้ว่าผู้ร้องเรียนจะเสียชีวิตแล้วก็ตาม** ในประการนี้จะปรับกับกรณีที่ว่า แม้ผู้ป่วยที่ได้รับการดำเนินการทางการแพทย์จากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เสียชีวิตไปแล้ว ทายาทหรือผู้อื่นยังสามารถที่จะร้องเรียนโดยเป็น “ผู้ร้องเรียนต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้นั้นได้” แสดงให้เห็นว่า “สิ่งสำคัญของคดีจริยธรรมมิได้อยู่ที่ผู้ร้องเรียนเป็นสำคัญ แต่อยู่ที่ “เนื้อหา” หรือ “พฤติการณ์” ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเป็นสำคัญ ดังนั้น กรณีที่ผู้ร้องเรียนถึงแก่ความตายย่อมไม่ทำให้คดีจริยธรรมที่ได้ร้องเรียนไว้แล้วระงับตามไปด้วย

ประการสำคัญที่สนับสนุนในเรื่องดังกล่าวข้างต้นอีกก็คือ

ก. กรณีที่มีผู้ร้องเรียนเข้ามาสู่คณะกรรมการแพทยสภาแล้ว ต่อมาเมื่อคดีจริยธรรมดำเนินอยู่และจำเป็นต้องเรียกให้ผู้ร้องเรียนเข้ามาเพื่อให้ข้อเท็จจริง แต่ไม่สามารถได้รายละเอียดจากผู้ร้องเรียนได้ด้วยเหตุใดก็ตาม เห็นได้ว่าคดีจริยธรรมก็ยังคงดำเนินต่อไป

ข. กรณีตามมาตรา ๓๒ วรรคท้าย “.....การถอนเรื่องการกล่าวหาหรือการกล่าวโทษที่ได้ยื่นไว้แล้วนั้นไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้”

เป็นการแสดงให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้วข้อเท็จจริงจากผู้ป่วย แม้จะไม่มีหรือไม่สามารถแสวงหาได้ก็สามารถที่จะดำเนินคดีด้านจริยธรรมต่อไป แสดงการสนับสนุนให้เห็นได้ว่า เมื่อผู้ร้องเรียนถึงแก่ความตายคดีจริยธรรมยังสามารถดำเนินต่อไปได้ ผลกระทบที่อาจมีก็คือ การได้ข้อเท็จจริงจากผู้ร้องเรียนเท่านั้นซึ่งอาจมีผลในการพิจารณาและตัดสินคดีของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั่นเอง”

ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งถูกร้องเรียนถึงแก่ตาย

ปัญหาเรื่องการที่ผู้ถูกร้องเรียนคือแพทย์ถึงแก่ความตายในขณะที่เรื่องร้องเรียนยังดำเนินการอยู่นั้นมีหลายหลากความเห็น บางความเห็นเห็นว่า “สมควรที่จะต้องดำเนินการต่อไปจนถึงที่สุด เพราะต้องทำให้เกิดความกระจ่างในเรื่องร้องเรียนดังกล่าว” แต่บางความเห็นกลับเห็นว่า “สมควรที่จะต้องหยุดการดำเนินการ คือ หยุดการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากทำที่สุดแล้วไม่มีผลในการบังคับโทษตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕”

กรณีอุทธรณ์ (เนื้อหาตามเรื่องที่ จ๒:๙/๔๙)

สำนักงานเลขาธิการแพทยสภาได้รับเรื่องร้องเรียนจากสำนักงานเขตรัฐธรรมนูญส่งเรื่องสถานพยาบาล ก. ออกใบรับรองแพทย์ให้นาง ท. เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตรัฐธรรมนูญ ให้พักรักษาตัวช่วงละหลายวันหลายครั้งติดต่อกัน จึงขอให้แพทยสภาพิจารณาว่าการออกใบรับรองของสถานพยาบาล ก. ซึ่งมีแพทย์หญิง ส. เป็นผู้ลงนามถูกต้องหรือไม่ เลขาธิการแพทยสภาได้ส่งเรื่องให้คณะอนุกรรมการจริยธรรมฯ พิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริง

ความเห็นของคณะอนุกรรมการจริยธรรมฯ

คณะอนุกรรมการจริยธรรมฯ ได้ทำการพิจารณาแสวงหาข้อเท็จจริงจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับแล้วปรากฏว่า แพทย์หญิง ส. ได้เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๖ ซึ่งถือได้ว่า สมาชิกภาพของแพทย์หญิง ส. สิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๓ ที่บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกยอมสิ้นสุดลงเมื่อ (๑) ตาย.....” ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทางด้านจริยธรรมกับแพทย์หญิง ส. ได้ เห็นควรยุติการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงในกรณีนี้

มติกรรมการแพทยสภา

เห็นสมควรให้ยุติการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีนี้

วิจารณ์

ในเรื่องร้องเรียนนี้ผู้ร้องเรียนต้องการให้แพทยสภา

พิจารณาว่า “ใบรับรองแพทย์ที่แพทย์หญิง ส. ออกให้ นั้น ถูกต้องหรือไม่” เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่อไป ซึ่งในกรณีนี้มิใช่ต้องการดำเนินการประการหนึ่งประการใด โดยตรงกับแพทย์หญิง ส. แต่ต้องการดำเนินการกับบุคลากรในสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งอาจดำเนินการต่อทางด้านวินัย และอื่น ๆ โดยประการสำคัญอยู่ที่ “เอกสาร” ที่รับรองคือ ใบรับรองแพทย์ที่แพทย์หญิง ส. ออกให้ นั้นอาจไม่เป็นความจริง ทำให้การขาดงานของบุคลากรในสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ เป็นไปโดยมิชอบด้วยหลักเกณฑ์ในเรื่องการลางาน “พักรักษาตัวช่วงจะหลายวันหลายครั้งติดต่อกัน”ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินการกับบุคลากรฯ ดังกล่าวด้วย

การที่แพทย์สภาอ้างถึงการสิ้นสมาชิกภาพของสมาชิก และไม่ดำเนินการต่อเนื่องในเรื่องร้องเรียน จึงเกิดความเสียหายกับผู้ร้องเรียนอย่างชัดเจนเพราะไม่สามารถให้เกิดความกระจ่างในเรื่องใบรับรองแพทย์ที่แพทย์หญิง ส. ออกรับรองให้ได้ ทำให้ไม่สามารถจะดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรของเขตราชบุรีบูรณะได้ซึ่งย่อมไม่เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงอาจเกิดความเสียหายต่อภาครัฐได้

แท้จริงในประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ดังนี้

๑. กรณีที่แพทย์สภาสร้างความไม่น่าเชื่อถือให้กับสังคม ย่อมเกิดผลกระทบต่อแพทย์สภา และผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้

๒. การที่พฤติกรรมที่เกิดขึ้น เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนการตาย แพทย์สภาจึงสามารถที่จะพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายได้ เพราะเป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในขณะก่อนตายนั่นเอง

หมายเหตุ:

เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งเป็นผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายจะทำให้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ในทางคดีจริยธรรมทำได้ไม่เต็มที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคณะอนุกรรมการจริยธรรมฯ จะไม่สามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้เลย ทั้งนี้เพราะคณะอนุกรรมการจริยธรรมยังคงสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้เท่าที่ สภากาพย์ และพฤติการณ์ เปิดช่องหรือเอื้ออำนวยไว้ ยิ่งกว่านั้นถ้าเกิดกรณีเป็นที่สงสัย ย่อมสามารถที่จะยกประโยชน์ให้กับ

ผู้ถูกร้องเรียนได้อยู่แล้ว

๓. การที่แพทย์สภาพิจารณาว่า ตามมาตรา ๑๓ ที่บัญญัติว่า”สมาชิกภาพของสมาชิกย่อมสิ้นสุดลงเมื่อ(๑)ตาย.....” ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕° จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทางด้านจริยธรรมกับแพทย์หญิง ส. ได้เห็นควรยุติการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงในกรณีนี้จึงน่าจะไม่น่าจะขัดด้วยกฎหมาย

การร้องเรียนผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม

การร้องเรียนตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕° ต่อผู้แพทย์มีสิ่งที่สมควรพิจารณา ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการร้องเรียน

โดยทั่วไปการร้องเรียนโดยผู้ร้องเรียนมีความประสงค์ซึ่งจะให้ได้รับทราบความเป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องจริยธรรมทางการแพทย์ ซึ่งอาจจำแนกคร่าว ๆ ถึงจุดประสงค์ของการร้องเรียนต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมได้ ๒ ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. ส่วนหนึ่งต้องการที่จะให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ได้รับการลงโทษตามเกณฑ์ของวิชาชีพ

๒. อีกส่วนหนึ่งต้องการที่จะทราบถึงการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์ดังกล่าวว่าเป็นไปตามจริยธรรมทางวิชาชีพหรือไม่ เพื่อต้องการผลคำวินิจฉัยในการดำเนินการต่อเนื่อง เช่น “ฟ้องร้องหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดในเรื่อง/คดีอื่นต่อไป เช่น การฟ้องร้องทางแพ่ง ทางอาญา ทางวินัย และอื่น ๆ

การที่คดีจริยธรรมไม่บรรลุถึงที่สุด

การที่คดีจริยธรรมไม่ถึงที่สุดย่อมเกิดผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ของผู้ร้องเรียนอย่างแน่นอน เพราะผู้ร้องได้คาดหวังไว้ว่าจะใช้ผลแห่งคดีประกอบกับการฟ้องร้องหรือดำเนินการต่อไปมีอันต้องยุติลงไป จึงอาจทำให้ผู้ร้องขาดพยานหลักฐานสำคัญได้

ตัวอย่าง:

การที่แพทย์ออกใบรับรองแพทย์อันเป็นเท็จเพื่อให้ นาย ก.ไม่ต้องไปศาล ในคดีแพ่ง ซึ่งเท่ากับว่า นาย ก. ขาดนัดพิจารณาคดีแล้ว เท่ากับว่าคู่กรณีของนาย ก. เสียหายอย่างร้ายแรงที่นาย ก.ไม่ไปศาล เพราะการที่นาย ก.ไม่ไปศาลโดยอาศัยเหตุแห่งใบรับรองแพทย์ที่มีเนื้อหาที่ไม่

จริงเท่ากับทำให้นาย ก. เสียโอกาสที่จะได้รับการพิจารณา และตัดสินจากศาลอย่างรีบด่วน ซึ่งถ้าเกี่ยวกับธุรกิจ เช่น การส่งมอบที่ดิน การวินิจฉัยเรื่องกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ อาจส่งผลกระทบต่อเป็นเงินมหาศาลได้

การคาดคิดของแพทยสภา

เหตุผลที่แพทยสภาเห็นว่าไม่มีความจำเป็นจะต้อง ดำเนินการทางด้านคดีจริยธรรมให้ถึงที่สุดเมื่อผู้ถูกร้อง เรียนถึงแก่ความตาย

๑. “ไม่บรรลุนิติบุคคลแห่งมาตรา ๓๙ ที่จะ ลงโทษต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้ถูกร้องเรียนแต่ อย่างใด” อาจถือได้ว่าเป็นมุมมองเพียงด้านเดียวเท่านั้น เพราะจากวัตถุประสงค์แห่งการร้องเรียนข้างต้นนั้น ผู้ร้อง เรียนมิได้ประสงค์เพียงแต่ที่จะให้มีการลงโทษต่อผู้ ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่กระทำผิดจริยธรรมตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ เท่านั้นแต่ต้องการในเหตุผลอื่นประกอบเป็นสำคัญด้วย จึงเท่ากับเป็นการทำให้ผู้ร้องเรียนเสียสิทธิ/โอกาส/พยาน หลักฐานไปอย่างแน่นอน

๒. การที่ผู้ถูกร้องเรียนขาดจากสภาพการเป็น สมาชิกแพทยสภา ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติ วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ นั้น เป็นคนละกรณีกันทั้งนี้ เนื่องจาก

ก) สิ่งที่ผู้ร้องต้องการมิใช่ให้เป็นไปตามมาตรา ๓๙ หรือ “บังคับเอากับตัวแพทย์” นั้นโดยตรง แต่ต้อง การผลที่แพทย์นั้นได้กระทำไว้ ซึ่งเป็นการที่เกิดขึ้นใน ขณะที่แพทย์ท่านนั้นยังมีชีวิตอยู่ เช่น ต้องการทราบว่ ใดรับรองแพทย์ที่แพทย์ท่านนั้นออกให้ถูกต้องหรือไม่

ข) ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ ก็ได้บัญญัติไว้ถึงการสิ้นสุดของกระบวนการ พิจารณาในคดีจริยธรรมจะต้องสิ้นสุดลงเมื่อผู้ประกอบ วิชาชีพเวชกรรม ถึงแก่ความตายหรือสิ้นสุดสภาพแห่ง สมาชิก และ

ค. อาจเป็นการขัดแย้งกับมาตรา ๒๔ แห่งพระราช บัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้ การพิจารณาคดีจริยธรรม

หลักทั่วไป

คดีจริยธรรมเทียบเคียง คดีแพ่ง และ คดีอาญา

ก. ในคดีอาญา^๕ เป็นการบังคับเพื่อให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์แห่งการลงโทษทางอาญาเป็นการเฉพาะ ตัวแต่มีบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับในเรื่องทรัพย์สิน แต่อย่างไร ก็ตามทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นทรัพย์สินที่จะต้องเข้าสู่ ภาครัฐมิใช่สุภาคเอกชนแต่อย่างใด

ข. ในทางแพ่ง^๖ เป็นการบังคับเอากับสิทธิและ ทรัพย์สิน หาใช่ตัวผู้กระทำผิดโดยตรงไม่

ค. ในคดีจริยธรรม โทษตามมาตรา ๓๙ เป็นเรื่อง ที่จะใช้บังคับเป็นเรื่องเฉพาะตัวเช่นเดียวกันลักษณะ คล้ายกับในคดีอาญา คือ ดูลักษณะโดยทั่วไปแล้วจึง เห็นว่า คดีจริยธรรมในที่นี้ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ เวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ น่าจะใกล้เคียงกับคดีอาญา อีกทั้งในมาตรา ๒๖, ๒๗, ๒๘ ประกอบมาตรา ๔๓ และ ๔๔ ซึ่งมีโทษในทางอาญาให้เห็นด้วยยิ่งน่าจะเป็นเรื่อง ทางอาญาอย่างยิ่ง ดังนั้นเมื่อกฎเกณฑ์ทางอาญามีเช่นใด ย่อมต้องปรับใช้กฎเกณฑ์นั้นกับในคดีจริยธรรมด้วย เมื่อ ในคดีอาญามีมาตรา ๓๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาบัญญัติเรื่องการสิ้นสุดแห่งคดีอาญา จึงสมควรนำมาปรับกับคดีจริยธรรมด้วย

หลักการค้นหาความจริง

ทุกเรื่อง “มีความจริงในตัวเอง” ทุกเรื่องสมควร ยิ่งที่จะต้องทำให้กระจ่าง แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ของกฎหมาย การอ้างว่า “ไม่จำเป็นต้องทำให้เกิดความ กระจ่าง” แน่นนอนที่สุดอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ เช่น ตัวผู้ตาย ชื่อเสียงของเขา ชื่อเสียง แห่งวงศ์ตระกูล และอื่น ๆ ถ้ามีกรณีที่ถูกกล่าวอ้างเรื่องดัง กล่าวซึ่งไม่ทำให้เกิดความกระจ่างขึ้นมาในสังคม ว่าได้ มีการร้องเรียน ฟ้องร้อง ฯลฯ ขึ้นมาเมื่อใด (อ้างถึงเนื้อหา ด้วย) และ สังคมได้รับคำตอบเพียงว่า “เรื่องได้ระงับไป แล้วเพราะเหตุแห่งการตาย (โดยไม่มีกฎหมายรองรับ)” ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ถ้าได้มีการกล่าวอ้างถึง “เหตุการณ์ ที่เกิด” ประกอบกับการ ฟ้องร้อง ร้องเรียน โดยมีได้ รับ การทำให้กระจ่างขึ้นต่อสังคมอยู่เสมอจะถือว่าเป็นการ “หมิ่นประมาท” ได้หรือไม่

ตัวอย่าง เช่น ร้องเรียนว่า “แพทย์ ก. ให้ยาผิด เป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย” และตนเองได้มีการร้องเรียน มายังแพทยสภาแล้ว แต่กลับไม่ได้รับการพิจารณา โดย

อ้างว่านายแพทย์ ก.ถึงแก่ความตาย ดังนั้น ทายาทของผู้ตายย่อมสามารถทำให้เป็นข่าวขึ้นมา และกล่าวถึงประเด็นที่ “นายแพทย์ ก.ให้ยาผิด ต่อสังคมอยู่ตลอด เช่นนี้ ชื่อเสียงของทั้งนายแพทย์ ก. และครอบครัวย่อมเกิดความเสียหายอยู่ตลอดไป

กรณีการตายของผู้ถูกร้องเรียน

เพื่อให้เข้าใจว่าคดีจริยธรรมที่ผู้ถูกร้องเรียนเสียชีวิตแล้วสมควรจะยุติหรือไม่อาจพิจารณาได้ดังนี้

ประการที่ ๑: ให้ระงับ ให้ยุติการดำเนินคดี หรือให้สิ้นสุดคดี

เหตุผล:

๑. การไม่เกิดผลในการพิจารณาต่อเพราะไม่อาจบังคับตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายแล้ว ย่อมไม่อาจบังคับผู้ถูกร้องเรียนได้ การดำเนินการทางจริยธรรมจึงเป็นการดำเนินการที่ไร้ประโยชน์

๒. ในกรณีจะเทียบเคียงกับคดีอาญาที่ว่า คดีอาญาย่อมจะส่งผลกระทบทั้งต่อ ชื่อเสียงคดีวินัย คดีแพ่ง ฯลฯ ได้เหมือนกัน กฎหมายยังเห็นได้ว่าเป็นเรื่องเฉพาะตัวได้และสามารถที่จะให้คดีระงับได้เมื่อจำเลยถึงแก่ความตาย ในคดีจริยธรรมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ย่อมต้องมองเป็นเหตุเฉพาะตัว

๓. ในคดีอาญายังเป็นที่สังเกตว่า มีโทษตามมาตรา ๑๘ ในอนุ ๔ และ ๕ ซึ่งมีลักษณะที่ไปทางทรัพย์สินด้วย ยังสามารถที่จะให้เป็นคดีระงับได้ คดีจริยธรรมซึ่งเป็นการบังคับเอากับตัวผู้ถูกร้องเรียนโดยตรงเท่านั้น ไม่มีผลต่อทรัพย์สินจึงต้องเป็นการระงับไปเช่นเดียวกัน

๔. ในคดีอื่นที่ต้องการผลในเรื่องทางด้านจริยธรรม ย่อมสามารถผ่านมาทางหน่วยงานหรือสายงานด้านยุติธรรมได้ เช่น ถ้าต้องการใช้ผลในคดีจริยธรรมในคดีแพ่ง แต่ไม่มีผลในทางคดีจริยธรรมประกอบ ทำให้การพิจารณาในคดีแพ่งอาจไม่สมบูรณ์ ย่อมสามารถให้ดำเนินการโดยผ่านกระบวนการพิจารณาทางแพ่งโดยศาลแพ่งได้อยู่แล้ว หรืออาจไม่ต้องใช้ผลในทางจริยธรรมประกอบเลยก็ได้ เพราะมีหลายคดีที่ฟ้องร้องโดยมีจำเป็นต้องใช้ผลทาง

คดีจริยธรรมประกอบอยู่แล้ว

๕. การที่ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมถึงแก่ความตายซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๑๓^๓ นั้นทำให้จำเป็นต้องจำหน่ายคดีออกจากการพิจารณาเพราะสมาชิกภาพของสมาชิกเป็นอันสิ้นสุดลง

ประการที่ ๒: ให้ดำเนินการทางด้านจริยธรรมต่อไป

เหตุผล:

มีความเห็นว่า การที่จะให้คดีจริยธรรมสมควรที่จะยุติเช่นเดียวกับในคดีอาญากรณีที่ผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายนั้นน่าจะไม่ต้อง

๑. การร้องเรียนด้านจริยธรรม แม้ที่จริงแล้วมีบางส่วนที่ต้องการให้เกิดความกระแຈโดยมิใช่เพื่อการให้ผลตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยตรง กล่าวคือ ต้องการผลที่เกิดขึ้นก่อนเพื่อใช้ในการดำเนินการทางคดีอื่น เช่น ในคดีแพ่ง อาญา วินัย และอื่น ๆ

๒. การร้องเรียนเป็นการทำให้เกิดความเสื่อมเสีย ชื่อเสียงต่อผู้ตายเอง อีกทั้งยังมีต่อวงศ์ตระกูล อีกด้วยการที่ไม่พิจารณาคดีให้เป็นที่ถึงที่สุดย่อมทำให้เกิดความเคลือบแคลงขึ้นส่งผลกระทบไม่มากนักน้อย อีกทั้งยังถึงบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ ชื่อเสียงของเขา และวงศ์ตระกูล ที่ไม่ได้รับความกระแຈ (ประเด็นนี้พิจารณาได้จากมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙) นั่นคือ ยังมีข้อครหาอยู่ และจะติดตัวไปตลอด

๓. คดีที่ยุติในคดีอาญาได้นั้นเนื่องจากมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา ๓๙^๓ ได้บัญญัติไว้ว่า ให้คดีอาญาระงับเพราะเหตุที่จำเลยถึงแก่ความตาย

มาตรา ๓๙ สิทธิในคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปด้วยต่อไปนี้

(๑) โดยความตายของผู้กระทำผิด

(๒) ฯลฯ

นั่นแสดงว่า กรณีของมาตรา ๓๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทเฉพาะเรื่องเป็นกรณีพิเศษ จะนำหลักในมาตรา ๓๙ แห่งประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาบังคับเป็นบททั่วไปหาได้ไม่

๔. การที่อ้างว่า ถ้าพิจารณาคดีจริยธรรมต่อไปจนแล้วเสร็จ ก็ย่อมไม่อาจใช้บังคับตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้นั้น ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น น่าจะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่ว่า “ทุกเรื่องต้องทำให้กระจ่าง” ซึ่งอาจคล้ายกับทางแพ่งเสียมากกว่า เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ย่อมไม่จำเป็นต้องมีมาตรา ๓๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้อย่างแน่นอนเพราะสามารถอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปได้ที่กฎหมายหลายคนคิดไว้

๕. การระงับในคดีอาญามีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างแน่นอน แต่ในพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ มิได้มีบทบัญญัติเช่นนั้นไว้แต่ประการใด การเทียบเคียงจึงเป็นแนวทางที่ไม่น่าจะถูกต้องแต่อย่างใด อีกทั้งในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ ยังกำหนดให้คดีจริยธรรมระงับได้ยากกว่าคดีทั่วไปคือ “การถอนเรื่องการกล่าวหาหรือการกล่าวโทษที่ได้ยื่นไว้แล้วนั้นไม่เป็นเหตุให้ระงับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้” เช่นนี้จะทำให้เป็นประการที่มองเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงไม่ต้องการให้มีการระงับได้ง่าย แต่ต้องการทำให้คดีจริยธรรมกระจ่างต่อสังคมมากที่สุด เพราะเป็นเรื่องของวิชาชีพซึ่ง “วิชาชีพ” มีความแตกต่างจาก “อาชีพ” อย่างชัดเจน

๖. การอ้างว่า เมื่อแพทยสภาถือว่าเป็นคดีที่ระงับ แต่ถ้าในคดีอื่นที่ต้องการผลในเรื่องทางด้านจริยธรรมเพื่อประกอบกับเรื่องอื่นหรือในคดีอื่นใดนั้นย่อมสามารถทำได้ อยู่แล้วโดยผ่านมาทางหน่วยงาน หรือสายงานด้านยุติธรรมได้ เช่น ถ้าต้องการใช้ผลในคดีจริยธรรมในคดีแพ่ง แต่ไม่มีผลในทางคดีจริยธรรมนั้นจะทำให้การพิจารณาในคดีแพ่งอาจไม่สมบูรณ์ ย่อมสามารถให้ดำเนินการโดยผ่านกระบวนการพิจารณาทางแพ่ง โดยศาลแพ่ง เป็นต้น เช่นนี้อาจไม่ถูกต้องนักเพราะอย่างไรเสียก็ไม่มีมีการพิจารณาตามขั้นตอนอย่างในคดีจริยธรรม และยังอาจต้องกินเวลานานกว่าจะได้ผล และผลดังกล่าวยังอาจขาดความน่าเชื่อถือได้เพราะมิได้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาในคดีจริยธรรม

๗. การให้คดีจริยธรรมระงับไปโดยไม่มีกฎหมายที่จะอ้างอิงได้อาจเป็นการขัดกับหลักเกณฑ์การพิจารณาคดี โดยเฉพาะพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๓ ได้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๓

พิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ กับเรื่องการพิจารณาในทางปกครอง

ประการที่ ๑. การพิจารณาคดีจริยธรรมของแพทยสภาเป็นไปตามการร้องเรียนตามมาตรา ๓๒

ประการที่ ๒. ในเรื่องการพิจารณาและดำเนินการด้านจริยธรรมของแพทยสภานี้เป็นส่วนที่เรียกว่าการพิจารณาทางปกครอง ซึ่งตามมาตรา ๕

“การพิจารณาทางปกครอง” หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ยื่นคำขอหรือคำคัดค้านคำขอ ผู้อยู่ในบังคับหรือจะอยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองและผู้ซึ่งได้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาทางปกครองเนื่องจากสิทธิของผู้นั้นจะถูกกระทบกระเทือนจากผลของคำสั่งทางปกครอง

ประการที่ ๓. ในมาตรา ๒๔ ยังได้บัญญัติไว้ว่า
มาตรา ๒๔

“คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในกระบวนการพิจารณาทางปกครองใด ๆ ได้ ในการนี้เจ้าหน้าที่จะดำเนินการกระบวนการพิจารณาทางปกครองกับตัวคู่กรณีได้เฉพาะเมื่อเป็นเรื่องที่ผู้นั้นมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องทำการนั้นด้วยตนเองและต้องแจ้งให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการแทนทราบด้วย

หากปรากฏว่าผู้ได้รับการแต่งตั้งให้กระทำการแทนผู้ใดไม่ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นเพียงพอหรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจในความสามารถของบุคคลดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่แจ้งให้คู่กรณีทราบโดยไม่ชักช้า

การแต่งตั้งให้กระทำการแทนไม่ถือว่าสิ้นสุดลง

เพราะความตายของคู่กรณีหรือการที่ความสามารถหรือความเป็นผู้แทนของคู่กรณีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่ผู้สืบสิทธิตามกฎหมายของคู่กรณีหรือคู่กรณีจะถอนการแต่งตั้งดังกล่าว”

จาก ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าการพิจารณาคดีของแพทยสภา เป็น “การพิจารณาทางปกครอง” และถ้าเจตนารมณ์ในเรื่องการทำคำสั่งในทางปกครองให้ระงับกระบวนการพิจารณาทางปกครอง รวมถึงการทำคำสั่งแล้ว เหตุใดจึงมีบทบัญญัติในมาตรา ๒๔ วรรค ๓ ไว้ เพราะถ้าต้องการเช่นนั้นจริง ย่อมหมายความว่าผู้ทำการแทนไม่ต้องทำการอีกต่อไปเนื่องจากไม่มีกระบวนการพิจารณาในทางปกครองแล้ว ทั้งนี้อาจปรับกับในเรื่อง “ตัวการตัวแทน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้” ตามมาตรา ๗๙๗, ๘๐๐, ๘๐๑ และ ๘๒๐

ในเมื่อมาตรา ๒๔ ยังต้องการให้ตัวแทนดำรงอยู่ต่อไป ย่อมหมายความว่า สภาพของสิทธิและหน้าที่ของตัวการย่อมต้องมีอยู่ต่อไปด้วยนั่นคือคู่กรณียังคงมีอยู่และการดำเนินการพิจารณาในทางปกครองต้องดำเนินการต่อไป

เทียบเคียงกรณีผู้ป่วยตาย

ในกรณีที่ผู้ป่วยตาย คำร้องเรียนยังอาจดำเนินการได้โดยผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้ป่วยในฐานะผู้เสียหายตามกฎหมายหรือการเป็นผู้ร้องเรียนที่เปิดช่องให้ไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว แสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นยังคงมีอยู่แม้ว่าผู้ป่วยจะเสียชีวิตแล้วก็ตามทำให้สามารถทำคำร้องเรียนได้ ซึ่งสามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ การกล่าวหา และการกล่าวโทษ

แนวทางที่แพทยสภาสมควรดำเนินการ

ในคดีจริยธรรมที่ผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายและเกิดกรณีแห่งความสงสัยว่าสมควรดำเนินการอย่างไรต่อไปนั้น น่าจะได้ข้อกระจ่างแล้วโดยที่

๑. สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๔-๓๘ เพื่อให้กรรมการแพทยสภามีมติตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ เท่านั้น
๒. ไม่สามารถดำเนินการอื่น เช่น การชะลอการพิจารณาคดีการจำหน่ายคดีหรือยุติการพิจารณาคดีด้านจริยธรรมได้

๓. กรณีเกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีด้านจริยธรรม คือ กรณีแพทยสภาสงสัยว่าสมควรจะดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับคดีทางจริยธรรมกับการที่ผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายนั้น แพทยสภาสมควรยิ่งที่จะต้องส่งให้กับที่ปรึกษากฎหมายหรือให้กับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องดังกล่าวที่ยังเป็นที่สงสัยอยู่นี้^{๙,๑๐} ซึ่งเป็น “**ปัญหาข้อกฎหมาย**” มิใช่ “**ปัญหาข้อเท็จจริง**” แพทยสภาจึงอาจไม่เข้าใจหรือไม่ทราบถึงแนวทางในการดำเนินการทางกฎหมายได้ เพราะเป็นเรื่องปัญหาข้อกฎหมายโดยแท้

สรุป

เมื่อผู้ถูกร้องเรียนถึงแก่ความตายในขณะที่คดีจริยธรรมยังไม่ถึงที่สุดนั้น แพทยสภาสมควรที่จะต้องให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณาด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เท่าที่สามารถจะทำได้และท้ายที่สุดให้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดประการหนึ่งประการใดตาม มาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ นั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

๑. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕. ราชกิจจานุเบกษา ๒๕๒๕;๕๕:๑-๒๔.
๒. ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคดีด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๔๘. ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๘; ๑๒๒(ตอนพิเศษ ๕๐ง) ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘: ๑๘-๓๘.
๓. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕. ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับกฤษฎีกา), ๒๕๓๕; ๑๑๓(ตอนที่ 60ก) ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕.
๔. นคร พจนนรพจน์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, ๑๕๓๘.
๕. เกียรติจิตร วังนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, ๒๕๒๘:๑๗-๑๘.
๖. นคร พจนนรพจน์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑-๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, ๒๕๓๘.
๗. สุชาติ จิวชาติ. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญสนทวงศ์, ๒๕๒๔.
๘. วิสูตร ฟองศรีไพบูลย์. วิชาชีพกับองค์กรวิชาชีพ. สารศิริราช ๒๕๔๕; ๕๔:๔๕๘-๕๐๕.
๙. วีระพล อรุณะกลักร, สดพร ลิ้มมณี, ไพฑูรย์ นาคล่า. พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๔. พิมพ์ครั้งแรก: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, ๒๕๓๘.
๑๐. ระเบียบคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ว่าด้วยเกณฑ์การให้คำปรึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑. ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๑; ๑๑๕(ตอนพิเศษ ๑๒๒ง) วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๑: ๑๗.